

Издаје три
пут у месецу
на 1½ табаку
Претплата се
шаље напред
уредништву.

Неплаћена
писма од не-
редовних до-
шеника не-
примају се.

За све српске
крајеве стаје
на годину
60 гр. или
6 фор. на по
године 30 гр.
3 фор. или
на три мес.
15 гр. или
1. фор. и 50
новића.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

Издаје и уређује РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА Никола Поповић.

САДРЖАЈ: Кратка беседа — Значај манастира Дечана у старој Србији. — Казивање историја хришћанске цркве — Поздравна реч. — Историја апостолске цркве. — Још једна реч о ступу нашега свештенства. — Морална поука о краји. — Некролог. — Оглас.

КРАТКА БЕСЕДА

КОЈУ ЈЕ ГОВОРИО ВИСОКОПРЕСВЕШТЕНИ МИТРОПОЛИТ

Г. МИХАИЛ

НА МЕСТУ (У ТОПЧИДЕРСКОМ КОШУТЊАКУ) ГДЕ ПОГИБЕ КНЕЗ СРПСКИ

МИХАИЛО ОБРЕНОВИЋ Ш.

Лане у ова доба, у овоме часу, шеташе се овде Господар српскога народа Михаил Обреновић Ш.

Мирна савест, поверљива душа, добродетелно срце његово, кад ступаше у ову шуму по овој путањи, не слућаше да ће то бити последњи час животу његовом.

Обузет великим намерама, родољубивим жељама, и мислима, као — и високим осећањима, тражаше незаборављени књаз Михаил овде — у усамљености одмора души својој.

Али злокобна судба његова, беше већ избориола дане његове. И он ... овде — мораде на најгрознији начин да испусти мученичку душу своју... зликовци насилно прекратише живот његов. Освета демонски изрода, уби овде на-

родног љубимца! И њихово зверско срце, незадовољи се само тиме, што умртли Господара српског, него, ах! мртво тело његово исече и нагрди као што чине дивљи зверови са својом жртвом!

О, како да се непотресу сва чуства у човека — Србина — хришћанина при спомену овога грознога и ужаснога догађаја?! Како да не проклињемо поквареност људску, која од разумнога човека прави дивљег звера, — страшило демона!

Ово несрећно место, остаће у тужној успомени, да је овде погинуо најбољи владатељ Српски, који — ено тамо доле — остави споменик педесето-годишње светковине миле слободе српске, а у Београду и по другим местима Србије, остави као споменик градове у српским рукама, остави витешку војску — спремну и дичну да брани права српска.

Чинећи спомен овде — у дан и час, кад Србија изгуби свог милог књаза Михаила, помолимо се бл. хр. Господу Богу, да прими душу његову са светима у рајскоме блаженству, да му међу нама на земљи овековечи спомен као што га је он заслужио својима неуморним делима. Амин.

Значај манастира Дечана у старој Србији.

Стара Србија назива се *старом Срвијом* због тога, што је у њој српска држава добила свој почетак, и што је она некада била средсредном тачком, око које су се групирале све српске земље, које су доцније порушене биле Турцима 1839 год. а сасвим покорене 1456 год.

У данашње време стара Србија нема никакве политичке самосталности: она је провинција турске царевине, као и остале земље, које су турци покорили. Она стоји под непосредном влашћу цариградског падише и његових чиновника; и нигде хришћани у Турској не трпе више зулума

азијатеког него што у Старој Србији. А то због тога, што је тамо број хришћана много мањи него ли турака; а друго и зато што су турци у Старој Србији већином Албанци, љути арнаути, који се одликују страшним дивљаштвом и свирепством.

У пређашња времена Стара Србија била је много насељенија православним Србима хришћанима. Но 1690 год. српски патријар, Арсеније Чарнојевић, гледајући ужасне патње и страдања свог народа под турском варварском управом, и немогући их више подносити преведе 37000 православних Срба из Старе Србије у Аустриску војену границу, где су им била обећана бог-зна како велика права од Леополда II. императора аустриског, но нису испуњена, чему се нетреба чудити! Тада те земље, које су Срби оставили, заузму горска племена албанска која су се већ била истурчила. Од тог времена за православне Србе у тим крајевима, који нису хтели оставити своју домовину нити преврнути своју веру, наступе зли и црни дани.

Албански полудивљи људи у Европи, који немају никаквог појма о правди и поштењу о труду и сопствености, о поштовању личности човечије, о уважању светиње народње; код којих убити човека на правди Бога, поарати га, опљачкати, обечестити фамилију и све што је свето за човека — ништа не значи: такви велим људи поплавише славу земљу Неманића, која је некада за време славе и могућства српског била центром образованости и напретка српског. После овога можемо поњати све оне патње и невоље што их трпе јадни православни Срби у Старој Србији од ових дивљих арнаута, и у каком се жалостном стању они и до дана данашњег налазе.

Стара Србија, као језгра српских земаља пуна је драгоцених за нас и наших наследника наше некадашње славе могућства и побожности. Величанствене цркве и манастири што су зидали Неманићи већином су у Старој Ср-

бији. Те цркве и манастире, који су некада били тако величанствени и славни, сада су порушени, обезвређени копи-тама турских хатова; и само јошт неки између њих блистају се са својим знатним крстовима у средини општег мрака и незнања. Јошт у неколико манастира свршава се служба божија јадном и погаженом народу српском и у сред тог варварског света, који жељно очекује и броји дане свога ослобођења.

Прво место међу манастирима у старој Србији за-узима манастир Дечани, који је сазидан краљем српским св. Стеваном Урошем III. и сином његовим Стеваном Душаном силним, који је дрзнуо присвојити себи титло *цара самодржца, Срба, Грка, Бугара, и Арванаса*. Манастир је подигнут у име *Господа вседржитеља*. Зидане Дечанског манастира почето је 1327, довршен је 1335 а украшен је 1350. год. Стеван Дечански што је сазидао тај манастир обесмртио је себе у памети српског народа, његово свето име и до дана данашњег живи у успомени народа српског, и живиће докле тече сунце и месеца. У Дечанима почивају његове свете мошти, које особито поштују сви православни Срби, па шта више и сами људи албанаси.

Дечански манастир, са својим величанственим трашом, где је српска царевина за време своје највеће моћи и славе показала сву своју и умну и материјалну снагу, по сазнању самог народа српског, он је био чувар вере православне у народу српском за време турског насиља и варварства. За доказ како живо и јасно појима српски народ тај велики значај Дечанског манастира ми ћемо навести једну малу песму, у којој се јасно види како гледа србин народну ту свету задужбину краља свог Стевана.

„Вино пије славни цар Степане,

„Са својем сином Неманићем

„Када се је вином напоио

„Тад је царе вако беседио

„ Чујеш мене сине Неманићу!
 „ Хајд діели се, несретно ти било
 „ Не ми треба земља ни градови,
 „ За Бога те само једно молим
 „ Да ми дадеш три аршина земље
 „ Ђе је мени место омиљено:
 „ Међу Ипек, међу Ђаковицом
 „ На ледине под боріе високо
 „ Ту је мени место омиљено
 „ Да оградим високе Дечане
 „ Све од сребра и сувога злата

Кад је чула то његова сестра она је изашла пред свог брата и три пут се пред њим поклонила љубећи га у десницу руку са овим речима:

„ Брате мио Српски цар Степане!
 „ Сам се син ти с тобом діели
 „ Нек се дели несретно му било!
 „ Ја сам чула намастир да градиш
 „ Сав од сребра и од сувог злата
 „ Ја сам старе књиге проучила,
 „ Што нам кажу боље запамтила,
 „ Све што градиш, да ће турско бити.
 „ А Турци су за благо лакоми
 „ Па ће Турчин сребро прековати
 „ И све чисто злато претопити.
 „ Веће, брате славни цар Степане!
 „ Стани тебе сека да светује;
 „ Ти негради манастир за Турке
 „ Негради га од сребра и злата
 „ Већ к'о што га твој братац огради
 „ Виш Пазара светог Симеуна
 „ Јошт пољепши камен ћу ти наћи
 „ Само пређи преко сињег мора
 „ До Млетака љепоте градова

„Ту ћеш наћи камен меџарлину,
 „Он је љепши од сребра и злата
 „Драм камена шездесет је пара
 „Какав камен? ништа цијене нема
 „Да се ломи, тврђе се неломи
 „Да се носи теже се не носи
 „Да га топи ништа цијене нема.

Народ српски у истој песми својој благодари сестри Степановој, што је она тако брата световала па не зида цркву од сребра и злата већ отишао преко сињег мора, те закупи камен меџарлију:

Превезала у морским лађама
 Довезе га на ледину равну
 У зелено повисоко борје
 Међу Ипек, међу Ђаковицу
 Ту сагради високе Дечане.
 Сја намастир као јарко сунце!
 Посвети се српски цар Степане
 И његова сестрица Јелица
 Ново царство Турцима допало
 Намастирско благо присвоили.
 А намастир и дан данас стои
 За хришћане као јарко сунце.

Историја хришћанске цркве.

(Наставак.)

V.

Трудови апостола Петра. — Призвање јазичника.

Діеіан. Апост. гл. IX — XI.

Казали смо, да је црква Христова, после обраћења Савловог, била за неко време на миру. То је било од части с тога, што су покрети у Јудеји одбијали пажњу Јудеја од

У последовалаца нове науке. Пилат, унесавши у Јерусалим заставу са ликом Кесаревим, употребио је новце, узете из сокровишта храма, на грађење водовода. То је произвело јако негодовање код Јудеја; породиле су се буне и устанци по неким местима. Пилат окривљен пред императором, послат је био Галију; — у Француску, а малодушни управитељ, који је допустио да се Христос казни, и ако је убеђен био о његовој невиности, свршио је свој живот на најжалостнији начин, — у изгнанству и прошњи. Предање сведочи, како је он прибегао к самоубиству. Но тиме се нису довршили покрети у Јудеји. Калигула, који је тада царовао у Риму, захтевао је, да се у храму Јерусалимском постави његов лик. Цела се Јудеја узбунила. Знаменити књижевник Јудејски Филон из Александрије, послат је био к императору с просбом да опозове заповест. У томе су успели, но разјарени Калигула погубио је врло велики број Јудеја.

У то време црква је Христова напредовала и множила се. Апостоли су обилазили вароши и насеља у Јудеји, Галилеји и Самарји; но главно место њиховог становања, за дванаест година после вазнесења христовог, беше Јерусалим. За пастира или епископа цркве Јерусалимске изберу они Јакова брата Господова, сина Јосифова, обручника св. Богородице. На осам година после вазнесења христовог, Матеј један од дванаест апостола, написао је по јеврејски прву повест (еванђеље) о земаљском животу Спаситељевом. То еванђеље било је наскоро преведено на грчки језик од апостола Јакова или Јована богослова; и тај се превод јако распространио међу Елино-Еврејима, који су живили у пределима мале Азије. Апостоли се усрдно занимаху настављањем ново-обраћених, и помоћу божије силе чинишаху велика чудеса.

Свети апостол Петар, пролазећи разне вароши, дође једанпут у варош Лидду. Ту се налазио један човек, по имену Енеј, који је већ осам година лежао у потпуном раз-

слаблењу. Петар му сад рекне: „Енеіе, Исус Христос исцелава те;“ и одма Енеі устане подпуно оздравивши. У приморској вероши Јопију умрла беше једна жена по имену Тавита, коју су сви іако љубили, јер многа добра чинјаше и усрдно помагаше сиротињи. Њу су іако оплакивали сви, који су је познавали, а овом приликом пошљу и замоле Петра, да би је он походио. Петар дође. Са сузама приповедали су му о смрти добротворе Тавите; затим га уведу у собу, где је лежало још тело умрле, показав одећу и кошуље, што је она шила за сиротињу. Петар рекне да сви изађу из собе, падне на колена, помоли се Богу, па повиче: „Тавита, устани!“ и на његову молитву Господ васкрсне умрлу. Ово чудо прочује се на све стране и мноштво људи пређе у веру Христову. Петар је засстао неко време у Јопи, да поучи оне, који су новаци у вери, а живљаше код кожара по имену Симона.

До овог времена апостоли су се строго држали закона Моісеовог, који је забрањивао Јудеима близка сношења са туђинцима. У то време кад народу Израилском дат беше закон, ни један од осталих народа није знао за истиног Бога, но сви су се клањали идолима. Па зато све установе закона Моісеовог, па и најмање подробности, тичуће се хране, одела и т. п. клониле су се на то, да колико је могуће, ограде израиљане од других народа, како би се међу њима у пуној чистоти сачувало знање о јединсм Богу. Сами апостоли још су држали да у цркву христову могу ући само они, који најпре приме закон Моісеов; но сад Господ, у чудном виђењу, даде Петру да позна, да не морају само последоваоци закона Моісеовог бити учесници његове благодати, но да се милостиво обећање, дато Авраамовим потомцима, простире и на све оне, који су по вери достојни да се назову чедама Авраамовим.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

У вароши Кесарији живио је Римски капетан *), по имену Корнилије, који је почитовао јединога Бога, и био је врло добар и милостив према беднима: но почем није принадлежао закону Моисеовом, него је био јазичник, то Јудеи нису могли имати близка сношења с њим. Господу се свидело да покаже добротворном Корнилију једини пут к спасењу, вечном животу, помоћу вере у Исуса Христа. Он оправи к њему у виђењу анђела, који му рекне: „Молитве и милостиње твоје угодне су Богу. Пошљи људе у Јопију, у дом Симона кожара, и позови Симона, названог Петром; он ће ти казати какоћеш се спасти ти, и цео дом твој.“ Корнилије послуша заповест анђела и одма пошаље неколико војника у Јопију.

Петар находивши се у Јопији, молио се у подне Богу. По молитви осети јаку глад и потражи да једе. Међу тим дође у узкићење, и на једанпут угледа да се с неба спушта к њему сасуд, у виду чаршава завезаног по крајевима, у коме су се находили разни зверови, гадови и птице небеске, којима се Јудеи нису хранили, зато, што су их држали за нечисте. У исто време Петар чује речи: „закољи и једи.“

— Не, Господе, рекне Петар, ја нисам никад јео ништа гадно и нечисто.

— Што је Бог признао за чисто, то немој ти држати за гадно, рекне му иста глас.

Тај се појав појављивао три пута. Наједанпут, у то исто време, чује Петар, да неки пита за њега; и Дух му каже: „ево три човека, где те траже. Сиђи и пођи с њима, ни мало не сумњајући се, јер сам их ја послао.“

То бејаху војници, послани од Корнилија. Они испричају Петру о виђењу, што је видео Корнилије, и идућег дана Петар пође с њима у Кесарију. Корнилије га сусре-

*) Заповедник на сто војника — сотник, четник

тне и падне преда њ. „Устани рекне му Петар: ја сам такав исти човек, као и ти.“ Код Корнилија у дому сакупљени бејаху сродници и пријатељи његови. Петар ушавши, рекао им је: „Ви знате, да је Јудеима забрањено имати сношења с туђинима; но Бог је мени показао, да ја никога не држим за нечистог. Кажите, зашто сте ме звали?“

Корнилије приповеди подробно о томе, шта се с њим догодило, и Петар повиче: „Ја поуздано познајем, да Бог није пристрастан, и да је онај, који се њега боји и по његовим заповестима живи, па ма од ког народа био, њему пријатан.“ За тим Петар одпочне проповедати о Исусу, који је умр'о за спасење људи; објаснио је слушаоцима, да само онај који верује у њега, може добити од Бога спасење и опроштај грехова. Док је он ово јошт говорио, сиђе Дух свети на слушаоце: они добију знање језика, и почну славити и хвалити Господа. Јудеи, који се ту десеше, чудили су се, како је Дух свети сишао и на јазичнике. Тада их Петар крсти и проведе неколико дана у Кесарији, да би дао настављење ново-обраћенима. Хришћани јерусалимски, који бејаху прешли у веру христову из јудеја с предходним обрезанјем, чудили су се како су могли прећи у веру христову незнабошци, и кад се Петар вратио, укоравали су га што је походио јазичнике и јео с њима. Петар им приповеди за виђење које му се догодило и о силазку св. Духа на јазичнике, који су примили веру. Тада они одпочну славити Бога, и говорити „дакле види се, да је Бог и јазичницима дао кајање у животу!“

И на другом месту јазичницима беше дата прилика да чују проповед. Неки који бејаху од Кипријана и Киринајца прешли у веру христову, проповедали су Елинима у Антиохији, и многи по тој проповеди примише веру. Тада је Јерусалимска црква послала тамо Варнаву, који се јако радовао, кад је видио благотворно дејство слова божијег у Антиохији. Он саветоваше све, да се држе Господа свим

ерцем и свом душом; и почем је имао многа посла, пошље у Таре за друга свог Савла. Варнава и Савле провели су читаву годину у Антиохији, настављајући ново-обраћене; и ови који сад примише у Антиохији веру христову одпочну да се зову *хришћанима*. Као што из свештене књиге видимо да Антиохијски хришћани гледали су да се покажу достојни тога великог назвања: они пажљиво изучаваху слово божје, и са љубављу помагаху сиротној браћи. Пророк Агав предсказао је да ће идуће године бити велики глад, што је заиста и било. Па зато ученици закључе да сваки по своме могућству оддваја што-год на помоћ браћи, и скупив ту помоћ, пошљу преко Варнаве и Савла *пресвитерима* (свештеницима) у Јерусалим.

При овом случају први пут се напомиње о пресвитерима или свештеницима. *Пресвитер*, управо значи, *старшина*

Поздравна реч

КЊАЗУ СРПСКОМ

МИЛАНУ ОБРЕНОВИЋУ IV.

при првом доласку у Лозницу, 23 Априла 1869. године.

Добро нам дошао, светли кнеже и Господару наш!

Неисказана радост, пламти у грудима верног Ти народа, овог краја Србије, гледајући Те данас у својој средини И мало и велико радује се, што му Ти, Светли Господару, данас први пут као владаоц у посету долазиш. Са усхићењем сећа се народ твојих великих предака; мили му се кад год помисли на великог Таковског јунака, поноси се добивеним градовима, осећа се узвишеним, што се више по милостом нам отечеству, нешире орде старих угњетача наших, дичи се и поноси снагом, војском својом, састављеном из народа, из браће наше у најплеменитијој и најсветијој цели,

да под владом твоје прослављене династије, брани светињу народа Српског, слободу, образ и поштење наше, против сваког нарушача, ових најузоритијих врлина које карактеришу добар, честит и свестан народ. Слобода коју данас уживамо, поштовање, које нам одају други народи, то је имовина, коју стекосмо под мудрој владом твојих прослављених предака. Па тврдо уверени, да нам је срећа синула само од великих Обреновића, у уверењу да ћемо под владом Ваше Светлости, још сјајнију будућност доживети, поздрављајући Те данас добро дошлицом, Господару, не можемо одолети да неискажемо жеље и наду нашу, да ће Србија под владом Ваше Светлости раскинути ланце, јошт под туђином стеноуће браће наше, искупити под заставу јединства српског растурена Неманића чеда, обасути зрацима слободе васцео народ Српски и створити од њега велику Србију.

Боже дај, да нам дуго и срећно поживите, и да у срећите васцео народ српски, а љубав и верност, оданост и послушност народа српског, биће вам свагда на услузи, у извршењу племенитих и по наш народ корисних намера. Амин.

говорио

Димитрије Павловћ ,
свештеник. Ковиљачки.

Историја апостолске цркве. *)

(прерадио с руског Ђ. Живоин)

Спаситељ наш пред вазнесењем на небо праштајући се са ученицима својима, заповедио им је да иду по целом свету, да проповедају његово еванђеље, да крсте у име његово све народе, и таквим начином, да оснују општину верујућих, која би обимала собом сво човечанство. Чудна, и

*) Чланак Лутарда' професора Липског универзитета.

нечувена доведе мисао! Та и помисли о човечанству до овог времена нико није имао, а то ли да мисли о општини која би обимала у себи све народе, — народе, који су имали разне појмове и погледе на веру, наду и љубав. И ово велико дело морали су свршити неколико људи из оног народа који је у старо доба најпрезренији био, људи, који нису имали никаквог научног изображења, који су били из простог сталежа без сваке заштите са стране узвишених и силних мјера сега, — људи који нису имали никаквог оруђа за остварење овог великог и тешког дела осим проповеди, и при том проповеди, која је се чинила јудејима саблазном за јелинима безумјем.

На први поглед могло би се рећи, да је ова мисао — не само чудновата, но и без паметна — али само би се онда могло рећи тако, кад ми неби знали да је њу саопштио онај, коме је дана власт над небом и земљом. Проповедањем о крсту, они обратише народе к Христу. Исус Христос није узбуђавао и подржавао лажне наде у срцима својих ученика: Он је њима предсказао, да ће њихова будућност бити жалосна и да их чека мученичка смрт; но не гледајући на то, они обратише и преродише свет. И заиста, ученици његови трпеше разна исмејавања и гонења, нестрашише се ни саме смрти за веру Христову, но зато победише свет, основаше царство, — царство које се може сматрати чудом у историји, највећим благом за сво човечанство.

Земља је видела много царства; нека од ових бејаху тако велика, да су обухватала половину познатог нам круга земног, и чинило се, да су та царства тако тврда и непоколебљива да њиховом суштаествовању неће бити никад краја. Ми се обично чудимо таквом уму, који могаше свршити такво дело; но морамо признати да све то изгледава пред чудним здањем хришћанске цркве. Премда се и сада види борба против цркве; но ми знамо, да се она не боји тих нападаја, која добише у садање време такву важност и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.u

силу. Ђош ће се дуго читати молитве, и певати химне, којима се хришћани толико векова напалаше и поучаваше, а међутим, савршено ће се заборавити имена оних људи, који прогласише крај цркви и хришћанству.

Какав би природни закључак могли извести из тога? Такав да црква није саздаће човековог ума. Свако произведење човековог ума, има извесно време свог суштаствавања, — оно се ограничава извесним временом, — дошло време, и оно већ изгубило свој значај, пропало, изгубило се. Црква не би била то што она јесте, она не би могла остати хиљаду годишњим — непоколебљивим здањем, кад не би била саздањем божијим, саздањем — које носи у себи живот вечитости.

Књига, извесна под називом „дела апостолска“ прича нам, да су се први ученици Христови испунили Духом светим *свише*, који их задахну новим животом, њиховој вери саопшти нову радост и увереност, њиховој нади ново постојање и свепобеђивајућу силу; охрабрио их је и учинио способнима да јавно изађу са проповеди о Исусу Христу, и пре почну да обраћају ка Христу народе, које се и сада продужава. Тако је произишла црква! Такав је био почетак тог новог царства, ког је цар на небу, господство — у душама човечанским, оруђе — реч закони — љубав! Ово царство, од самог свог постања, па до данас управља се снагом Духа светог, која проницава и обновљава све одношаје земаљског живота, уравњава и примирава све противоречности и неједнакости човечанских друштава, утамањује, или се бар стара да умекша жалосна слетства чевечијег самољубља и његовог господства на земљи, и све до једног свезује сајузом мира, који се узвишава над свима благама земаљским.

Црква има богату историју: она је се подвргавала различним превратима, она је тесно везана са судбом светске историје и проходила је ту судбу заједно с њом. Но од

самог почетка свог па за цело време свог суштаствованја, у суштини она се није измењивала: та вера, та надежда и љубав, која је била душа за хришћане првих векова, определила је мисао и живот будућих поколења.

Век апостолски представља нама се најсветлиим — не зато што фантазија наша тежи к томе да прошлост окружи појетском дивотом. Не; ми имамо најверније писмене податке, који нам јасним бојама представљају каква су апостолска времена. Тамо су јасно описани греси и слабости, ништа није сакривено нити увеличано, па опет — и као по невољи, душа наша, тежи к тој прошлости. Ово није лажни романтизам, који се не може успоредити са историјском истином, — ово је факт. Ово је најлепше чувство у нашој души, чувство истине, које нам казује, да је црква божија, у та удаљена времена била много чистија и невинија. Но што је у доцнија времена, кад се њеној првоначелној чистоти придружило много које чега што је не истинито и не чисто.

Књига дела апостолских у кратким цртама и представља нам цркву каква она бејаше у прве дане свог постанка; но те кратке црте, тако су јасне, и таквим сјајним бојама нацртане, да нам оне представљају у свој пуноћи религиозан и наравствени живот првог хришћанина, и опомињу нас да се с тугом сетимо тог растојања које нас одели непроходном бездном од њих. Први хришћани осташе једнако у науци апостолској, и у заједници, и у ломљењу хљеба, и у молитвама (Діен 2, 42.) У множине, који вероваху ту нову веру, беше једно срце и једна душа (дејан. 4 32.)

Стари свет задаваше себи два питања која не могаше разрешити. Шта је то истина? — ово беше прво питање. Ко је мој ближњи? — друго. Једно је питање предложио Пилат, а друго књижник. Прво питање бејаше незнабожачко, а друго јудејско.

Незнабоштво имађаше своју философију, али није знало за истину. Философија бејаше сумљива и не јасна. Израил је имао почетак истине у одкровењу, али дух формалне законитости убио је у њему и последњу искру љубави. Праведност његова састајала се у сахранењу спољних предписања. Хришћанство у лицу Исуса Христа, беше одговор и на једно и друго питање, јер је сам Исус Христос највиши идеал *истине* и *љубави*. У њему се хришћани научише и једном и другом, они се научише истини вери, а сав живот њихов био је проникнут истинском љубављу. Љубав и вера — то је био нови живот, који заједно са Спаситељем дође у свет.

Први хришћани живљаху заједно, као једна фамилија. Пример таквог удружног живљења, дао је сам Исус Христос; он је живео међу својим ученицима, као отац у средини своје породице. Кад су седали за општу трпезу, он је ломно лебац и раздавао својим ученицима. Првим хришћанима, природно је било да задрже и сачувају овај начин живота. И кад је се њихова општина увеличала до неколико хиљада чланова, они су се тврдо држали тог обичаја, и уколико се могло, сабирали се из посебни домова, и седаху за општу трпезу, тако као што се сабирају у вече чланови велике породице, који су се дневним — разнохарактерним пословима занимали. У овим сабрањима, читаху св. писмо, и називаху се поучењма из њега; збор завршиваху светом вечером. Хришћани првих времена, не гледаху на религију као на нешто особито, чему треба посвећавати време у храму или неколико минута у кући, већ сав њихов живот беше проникнут молитвом и братским живовањем. Осем ових домаћих религиозних сборова бејаху и други друштвени, на којима се читаху Еванђеља за оне, који на пољу стојаху. Појање, молитва, читање и тумачење св. писма, призивање имена христовог — то је био почетак друштвеног богослужења.

Сљедује додатак.

Но није се само овим ограничавао живот првих хришћана. Најневинија задовољства њихова освећаваху се молитвом, послови њихови, праћени су певањем псалмова и химни; шта више, и њихови домаћи одношаји нису били лишени религиозног елемента. Религија беше душом целог њиховог живота. Ово не беше какво мајсторско произведење, или продукт размишлења, већ непосредна изјава првих радосних дана младости, новог религиозног духа, и нехотични излив препуњеног срца, коме се у вери у Исуса Христа одкрио беше цео свет блаженства.

Ми нисмо у стању да представимо то чувство које обухваташе прве хришћане. Ми смо провели наш живот у хришћанским предањима и формама; за које први хришћани и незнађаху, што је проницавало њихову душу, и произвело преврат у целом њиховом суштаству, то је на против за нас навика; и ако ми по неки пут о том размишљавамо, то ми нечинимо с том намером — дал је могуће да се како-год од те навике ослободимо. Таква је срећа свију великих истина! На њих не престанце гледају равнодушно. То преимућство из првих векова хришћанства, преимућство коме треба завидити, састојало се у томе, што ново начело, које уђе у духовни живот људи, јавља се са оном првоначелном вежешћу и радошћу, који је се подпуно уверио о свом успеху, који влада човечанским умовима, и стара се да их обогати новим усхићењима и силама.

(Наставиће се.)

О стању нашега свештенства.

(Наставак.)

У новије доба јако се у нашој домовини води брига о том, како да с науком што брже и боље корачамо. Ово племенито предузеће узноси сваки Србин са захваљношћу према покретачима тога светог дела. Па пре-

ма томе сматрамо да ће сасвим на свом месту бити ако речемо, да је крајње време да се и свештенству створи бољи положај, те да и оно снажније обухвати ову племениту радњу, и својски настане да свом позиву задоста учини. При садањем пак стању наши свештеника, да ли имамо права што више тражити од њих? Свештеник мора сам у персони да иде на њиву, тамо да вас дан ради и то не зато што жели тиме да се обогати, него да израни себе и децу своју. Ако дакле хоћемо да су нам свештеници потпуни учитељи народа, онда треба народ да осигура свештеницима спокојан живот и лепшу будућност. Па онда с правом кад то учини може тражити да и они врше потпуно своју учитељску дужност, да не смеју ништа друго изван свога посла радити, но да се старају само о том како ће и чему учити народ.

Васпитање народа и по дужности и по лакоћи спада понајвише на свештенство. И другога лакшег и пречег пута зато неможемо имати. Нико у држави и народу незаузима зато тако згодан положај као свештенство. Нема славе, крштења, венчања, сабора и т. д. нема куће, стана ни колибе где свештеник по неколико пута у години не дође, и нема Србина који из уста свештеника двоструко боље не прима савете и поучења, него ма од кога другога. Зато треба лица која се за свештени чин спремају још у школи добро научити, на што имају упућивати људе и чему их учити. Треба велим дати им нуждни правац и упознати их са великим обвезама и позивом њиховим за време, како доцније неби у запару долазили, кад дођу бар у таке прилике гди морају своју обвезу да испуне.

Па зато би добро било примати у богословију само оне, кои целу гимназију сврше, а и сам систем садањег учења у богословији према потреби ваљало би тако удесити, да богословија у сравнењу с другим училиштама не изгледа и даље као забачена и ако се доста синова

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

из свих источних провинција у њој васпитавају. То захтева време, то ишт, интереси цркве и народа, да што ваљанији и образованији свештеника добијемо, који ће мало већи значај давати свом позиву и делима, које врше.

Свештеници према положају свом могу се мешати у исправку и оних хрђавих страна своји парохијана гди се власт према садањим уређењима неможе мешати. Они могу благодатан уплив чинити на све стране човека, обштине и државе.

О честитом плоду, који може донети добар свештеник утичући разним приликама на своје стадо, поред многих примера рад веројатности навешћемо један и то живи пример. У једној, недалеко од Београда обштини, хрђавим утицајем гнусни каишара, пре десетак и нешто више година могло се рећи да је стање већине житеља доведено било до зла бога. Људи се одали били нераду и лењости, проводећи време у беспосличењу, и празним комбинацијама, о незрелим спекулацијама, чему су већином наши људи наклони. Из овог стања произашле су ове зле посљедице: сиромаштина, презадуженост, и мртвило у свему. Ово ме стању бедне општине учини крај свештеник који дође у средину њихову. Њега ово стање своје пастве јако троне, те живо се лати тога, да их из жалостног и несрећног положаја извуче. У свему што је поштено и племенито и словом и делом предњачио је речени свештеник својој општини, стављајући јој живо пред очи њену заблуду и штетне посљедице, које је могу постићи. И ево какви плодови неуморног његовог труда беху. Данас, та се општина, ако и мала броји, међу најотменије и богатије. Нико досада под судом и на робовању одатле небијаше, и ничије се имање непродаде. Свачија кућа у том селу сада изгледа као пуна кошница. Но честити свештеник недоживи да у делу, око кога се неуморно доста година труђаше, и сам ужива сладка плода. Но и ако је он заменио овај живот с другим

бољим и вечним, спомен његов остао је у тој општини и остаће дубоко уписан у срцу свакога њена члана. Од најмањег детета као и од седог старца, чућете синовну благодарност на труду свог доброг пастира, који их из заблуђења изведе, и очува им домовину и имање, само својим лепим примером и обавешћајем.

Свештеник дакле према овоме може народу користити поред вршења својих дужности које га искључиво вежу, још обавешћењем у обделавању земље. Свему што је добро, и иде у корист народу, треба да га свештеници уче. Свако поучење спада у њихову дужност. Али у исто време народ треба да осигура свештенике од ратарства, т. ј. да свештеник nebude принуђен из нужде приватити се за плуг и мотику.

(Наставиће се.)

Морална поука

О крађи.

(Свршетак.)

4.) Који је крао, више нег не краде, него нег се труди чинећи добро рукама својим, т) ето шта каже апостол. Поштено се труди, колико ти силе допуштају, сабирајући плодове трудова својих и употребљавајући их како на своју сопствену тако и на својих ближњих корист; свагда избегавај беспосленост, која учи многим несрећама, следователно и крађи. Труд је између осталог једно од најбољих средстава да се развије у нама чувство уважења према туђем имању. Ко се труди, тај уме ценити и своје сопствене и својих ближњих трудове и плодове. Он лако може представити себи, како је велика несрећа, кад кога покраду, и свакога, који туђе отима праведно сматра за зликовца.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

5) Напоследку могу се многи уздржати да не краду, кад им се живо представе последице крађе казни времене а по преимућству вечне. „Отац Зенон путујући кроз палестину, и уморивши се, седне да мало поједе код једне баште. Угледав у башти краставце рекне му полако: узми један краставац па једи, јер шта он вреди? Но он одговори свом помислу: „крадљивци подвргавају се казни; зато испитај себе можеш ли поднети казни? Затим је пет дана стајао на жару, и кад га је жар измучио, рекне сам себи: немогу да подносим казни, а затим свом помислу рекне: е кад неможеш, немој красти.“¹⁾

Ако се лопов не реши напред да ће поднети казну суразмерну намишљеном преступу, онда он нетреба одма да приступа к делу. Нека он промисли најпре о горким последицима крађе, о губитку части; даље о томе, што ће га мрзити и презирати, сви, што ће многа права изгубити, што ће истеран бити из друштва, и о многим другим казнима, којима закон подвргава лопове. Нека он представи себи, какав ће немир и очајање, какве ли муке осетити у својој савести у последњем тренутку свога живота, који ће, сећајући се својих дела, морати рећи: „Ја сам био немилосрдан према заповекама ближњих: једног сам свукао до голе коже, отео и последњи грош, од оног сам украо коња а од овог хлеб, неколико дечице учинио сам пуким сирочадима, убивши им оца, када је бранио своје имање од мене.“ Ако се лопов и сакрије од људи и загуши глас своје савести, од суда се божјег нигде не може сакрити, јер ће праведни Бог свакога по његовим делима наградити. А осуда која очекује отимаче туђег имања, грозна је и немилосрдна. Свети апостол Павле свима нама изриком каже: *неварајте се, ни лопови ни хајдуци, царства божјег неће наследити* *)

посрбио

М. Алексић.

1) Достенамјатна сказ. о подвижничествѣ Св. отцев стр. 99. §. 6.
*) кор. 6. 10

О унїи угарских Русина.

(с руског.)

Желећи да напишемо штогод о угарским Русинима, ми бирамо за наш предмет једно делце, које се тиче више њихова црквенска него ли грађанска бића. Нема сумње да Русини међу угарским народима и у грађанском одношају не заузимају важно место у Историји; али како ни је досад још ни један историк обелоданио тачно и научно живот угарских Русина с те стране (историјске), то нађосмо за прече заузети се око питања у ово доба, по доказима неколико писаца, које је већ осветљено већом или мањом тачношћу. Тим више што имамо и саставе (дела) у рукама за овај мах, који нам могу служити као средства за достижење ове цели.

Бацивши општи поглед на руско ¹⁾ насељење у угарској, не можемо да угушимо у себи чувства сажаљења, што узбуђује у нашем срцу бедан положај Русина у садање време. Тај старо седелачки народ, који се одавна настањивао и одомаћивао, пронигнут духом поштења, има га доста на броју и прекаљен трпљењем најтежих терета, живи и сад без икаква значаја, уважања и напредка у грађанском животу. За њ се нико не заузе у цели да му унапреди народни живот и уреди опште благостање. Он као да је остављен на вољи судбини и да служи тако рећи туђим народима као слепо оруђе без свести. Он живи у 13. већих Жупанија: марморашкој, угочкој, берешкој, унској, шарошкој, спишкој, земпљинској, абајварској, боршодској, торњанској, гермерској, сабаљачкој и сатмарској, а дели се на две епархије: мурачевску и пришовску и по издању њихова

1) придев: русинска — а — о, неупотребљује се у свих словенских народа. То и неваља, јер се некаже од: ербин — ербински — Бугарин — бугарински и т. д. — дакле и овде ваља: руски — а не русински. Писац,

шематизма (адрес-алманахов)²⁾ броји 600,948. душа источне вере. У последњој важој епоси, у епоси државног преображаја, овај народ није ни толико успео и обратио на се пажњу, те да од његове стране, ма једно лице заузме место код министарства, које би радило и заступало његове опште интересе. А од других народа и области има но неколико лица, која заузеше у министарству нижа звања, па их и досад отправљају, док од руског народа нема баш ни једнога.

Пређимо дакле сад ка расматрању избранога предмета, који може да нам разјасни у неколико истински питање и о грађанском положају угарских Русина.

Унапред спомињемо читаоцима да смо намерни ограничити се овде јединим историјским објашњењем о унији, али недотицати се сасвим њенога догматичког значаја.

Може бити да ће нас когод запитати, зашто не прегледамо историјски појав Уније и код осталих аустријских Русина, као на прилику оних што живе у Галицији? На то одговарамо да су дела довољно разјашњена од наших писаца, које се односе на нашу руску цркву што постоји у Русији; па почем је галичанска руска црква састављала дуго време суштaствени део наше отачанствене цркве у јужној Русији и делила с њоме сву судбу, то је и историја галичанске уније као што држимо више или мање позната руским читаоцима.

Но сасвим је друга ствар са руском црквом у угарској. Колико ми знамо, наша отачанствена црква не беше ни кад у тесној свези са руском црквом у угарској, јер је од ње одељена независношћу ових двеју држава. С тога држимо за корисније да саопштимо публици наше објашњење о Унији угарских Русина али, са цељу да пре свега означимо њихово црквено стање — а тиме такође да расветлимо довољно њихов грађански положај.

²⁾ (Адресь — алманахъ) о првој епархији 1856. а о другој 1857 г.

По мишљењу свих историка мукачевска епархија, броји се у најстарије источне цркве, које су у угарској основане.

Признајући мишљење многих писаца за праву истину, који тврде, да је источна црква у унгарској до на измак XIII. века надмашала бројем латинску, ми не можемо ни посумњати да неће још у првом веку хришћанства у угарској суштаствовала мукачевска епархија. (Наставиће се.)

НЕКРОЛОГ.

Свештеник Врњачки у округу Крушевачком Х. Евтимие Поповић после кратког боловања 28. Марта ове год. упокојио се.

Свештеник Бољковачки у округу Рудничком Илија Поповић после дужег боловања 9. Маја ове год. престао се у вечност.

Иеромонах манастира испоснице св. Савве, Руфим, 21. Маја год. преселно се у вечност.

ОГЛАСИ.

Матија, ђакон манастира Јовања во иеромонаха, а монах манастира Вујна, Јосиф во днакона 21. Маја 1869. год. рукоположени су.

На вдову парохију при цркви Врњачкој постављен је капелан исте парохије г. Тодор Поповић за действителног пароха.

Г. Савва Поповић досада привремени парох на парохији Трстичкој, постављен је за действителног пароха на исту парохију.

Г. Аксентије Симић, у округу Рудничком постављен је на вдову парохију при цркви Бољковачкој за привременог пароха на исту парохију.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Г. Милан Стошић велико купац из Петке окр. београд. поред многих већих и мањих прилога, другим црквама чињених, поклатио је ово дана нашем манастиру Боговађи један велики сребрни али позлаћен диван крст. — Ова побожна душа само за изразу реченог крста ван купљеног метала дала је 2833. гр. чар. златару. — Овим се богољубивом приложнику нашега св. храма од стране целога братства изјављује најтоплија благодарност. Д.